

TALOUSARVION 2027 LAADINTAOHJEET

Talousarvioprosessi ja kuntalain vaatimukset

Kuntalain 110 §:n mukaan; ”Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräjassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kuntarakennelaisissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.”

Talousarvion aikataulu

Talousarviota ohjaava suunnittelukehys talousarviovuodelle 2027 ja suunnitelmavuosille 2028-2029 on kaupunginhallituksen hyväksymä ohjeistus talousarvion lähtökohdille ja tavoitteille.

Kaupunginhallitus antaa kokouksessaan 1.6.2026 talousarvio-ohjeen ja suunnitteluraamin. Talousarvion suunnitteluraami käydään läpi esihenkilöiden kanssa erillisessä teams-kokouksessa.

Viranhaltijoiden talousarvioesitykset tulee olla valmiina 21.9.2026 mennessä. Lautakuntien talousarvioesitykset tulee olla käsiteltyinä 19.10.2026 mennessä. Konsernipalveluiden talousarvioesitys käsitellään kaupunginhallituksessa 26.10.2026. Samassa yhteydessä käsitellään kaupunginjohtajan alustava talousarvioesitys.

Kaupunginhallituksen talousarvioesitys on käsittelyssä 23.11.2026, ja kaupunginvaltuusto käsittelee talousarvion 01.12.2026. Seuraavassa taulukossa esitetään talousarvion laadinnan tarkempi aikataulu.

Talousarvion 2026 laadinnan aikataulu

Talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2028-2029 laatimisaikataulu	Toimenpide	Toimielin	Määräaika
	Talousarvion 2025 ja taloussuunnitelma 2026-2027 suunnitelmaraami	Kaupunginhallitus	1.6.2026
	Talousarvion keskitetyt laskennat henkilöstöeristä	Taloustoimisto	30.8.2026
	Talousarvioesityksien käsittely johtoryhmässä	Johtoryhmä	21.9.2026
	Valtuuston talusseminaari	Valtuusto+jory	7.10.2026
	Talousarvion käsittely lautakunnissa	Lautakunnat	19.10.2026
	KJ Talousarvioesitys	Kaupunginhallitus	26.10.2026
	KJ Talousarvioesitys	Yhteistoimintaneuvosto	vko 45-47
	Talousarvion käsittely kaupunginhallituksessa	Kaupunginhallitus	23.11.2026
	Talousarvion käsittely valtuustossa	Kaupunginvaltuusto	30.11.2026
	Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet	Kaupunginhallitus	7.12.2026
	Talousarvion käyttösuunnitelmat	Lautakunnat/Kaupunginhallitus	1/2027

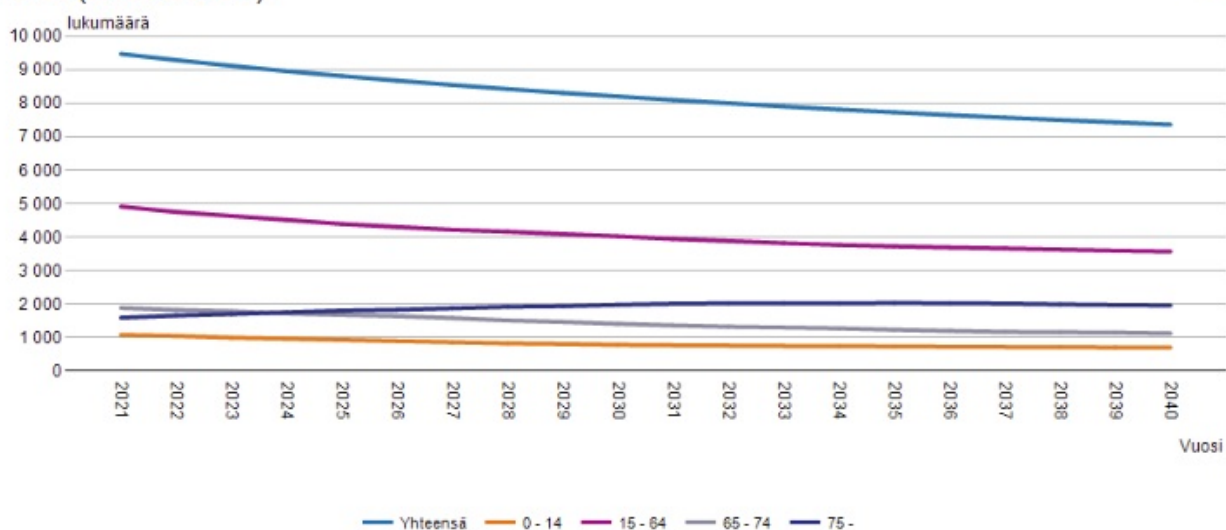
Talousarvion laadinnan lähtökohdat

Mänttä-Vilppulan väestöennuste

Mänttä-Vilppulan ennakkollisen väestötiedon mukaan huhtikuun 2026 asukasmäärä oli 9088 henkilöä. Väkiluku oli muuttunut syntyneiden +15, kuolleiden -52 ja nettomuuton +14 myötä -36 henkilön verran vuoden lopun tilanteesta. Alla olevassa pylväsdiagrammissa on esitetty väkiluvun muutos vuoden 2025 aikana (Lähde: Tilastokeskus 07/2025)

Talousarvioesitysten tulee perustua talousarvio-ohjeessa annettuun väestöennusteeseen tunnuslukujen yhteismitallisuuden varmistamiseksi. Vuoden 2027 asukasmääränä talousarviossa käytetään 9000 asukasta. Vuoden 2021 väestöennusteen mukaan vuodet 2024-2025 olisivat olleet rajapyykki 9000 asukkaan väestöpohjan alittamiselle. Väkiluku ei kuitenkaan ole pudonnut alle 9000. Alla oleva kuvaaja on Tilastokeskuksen ennuste väkiluvun kehityksestä 2021-2040 välillä.

Väestöennuste 2021: Väestö 31.12. muuttujina Ikä ja Vuosi. Mänttä-Vilppula, Yhteensä, Väestö 31.12. (ennuste 2021).

Kaupunkistrategia

Mänttä-Vilppulan kaupunginvaltuusto käsittelee uuden kaupunkistrategian kesäkuun kokouksessaan.

Talousarvion tulee pohjautua kaupunkistrategiaan ja tukea sitä toteuttaen kaupunkistrategiassa määritellyjä tavoitteita ja toimenpiteitä. Talousarviossa asetetaan euromääräiset tavoitteet toiminnalle ja kaupunkistrategiaan pohjautuvat toiminnan tavoitteet.

Verotulot ja valtionosuudet

Verotuloilla on merkittävä vaikutus kaupungin talouteen ja talousarvion laadinnan pohjaan. Mänttä-Vilppulan tulopohjasta noin 90 % kertyy verotuloista. Verotulojen osuus on kasvanut koko ajan ja erityisesti soteuudistuksen jälkeen. Kuntien tuloveroprosenttia vuodelle 2023 leikattiin 12,64 %-yksikköä vuoden 2022 vastaavasta Sote-uudistuksen myötä ja vuodelle 2024 tuli lain mukaan veroprosentit pyöristää kymmenyksiin. Mänttä-Vilppulan veroprosentti vuodelle 2026 on 9,90%. Verotulot on talousarvion laadintakehyksessä laskettu voimassa olevien veroprosenttien mukaisesti. Verotulojen arvioinnissa hyödynnetään Kuntaliiton veroennustekehikkoa. Verotulojen ennakoidaan vuonna 2027 olevan 24,9 miljoonaa euroa. Verotulot laskevat vuoden 2026 ennusteesta parilla sadalla tuhannella. Lasku johtuu yhteisöverojen muutoksesta. Kaupunginvaltuusto tekee vuoden 2027 veroratkaisun kokouksessaan 9.11.2026.

Kuntaliiton viimeisimmän alustavan valtionosuusennusteen, mikä pohjautuu valtiovarainministeriön tekniseen laskelmaan, mukaan Mänttä-Vilppulan peruspalvelujen valtionosuus ja veromenetysten korvaukset olisivat vuonna 2027 928 179 euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksissa ennakkona käytetään vuoden 2026 arviota eli noin -0,79 miljoonaa euroa. Yhteensä valtionosuudet jäisivät 138 000 euroon.

Toimintatuotot ja -kulut

Toimintatuottojen osalta kehyksessä on käytetty vuoden 2026 talousarviota raamina. Toimintatuottojen kehitystä ja mahdollisuutta toimintatuottojen kasvattamiseen tulee arvioida vastuualueilla osana talousarvion valmistelua.

Toimintakulujen raamin pohja on vuoden 2026 talousarvio. Toimintakuluissa tulee huomioida hyväksytyt tasapainotusohjelman vaikutukset. Henkilöstökuluissa huomioidaan palkkoihin 2,4%:in mukaiset korotukset. Henkilösivukulut lasketaan vuoden 2025 prosenteilla korotettuna kokonaissummaltaan 2,4 prosentilla.

Talousarviopalkkojen keskitetty laskenta on palkkahallinnossa. Eläkemenoperusteiset maksut lasketaan keskitetysti taloushallinnon toimesta 30.8.2026 mennessä, jotta toimialat voivat huomioida ne budjetissaan. Sisäiset erät (tulot ja menot) tulee kirjata budjettiin samoin kuin ulkoiset erät. Sisäisessä laskutuksessa tulee huomioida sekä poistojen, että vyörytyserien. Sisäiset vuokrat tulee myös kirjata/antaa tietoon toimialoille talousarvioon. Sisäiset erät eivät sisällä katetta vaan perustuvat nollabudjettiin (tulot kattavat vastaavat menot).

Poistot tulee kirjata talousarvioon sisältäen uusien investointien aiheuttamat poistot. Poistojen määrityksen pohjana käytetään valtuuston vahvistamaa poistosuunnitelmaa.

Suunnitelmaraami

Vuoden 2027 talousarvioraamin perusteena on käytetty vuoden 2026 talousarviota korjaten sitä tiedossa olevilla muutoksilla. Raamissa on huomioitu palkkoihin palkkaratkaisun 2,4% korotuksen vaikutukset ja se pohjautuu arvioon ensi vuoden verotuloista, valtionosuuksista, rahoituseristä ja poistoista. Talousarvion suunnitelmaraamia voidaan täydentää myöhemmin kaupunginhallituksen kokouksessa. Sopeuttamistarve vuoden 2027 talousarvioon on -1 688 390 euroa. Raamissa ei ole huomioitu valmisteilla olevan talouden tasapainotusohjelman toimenpiteitä. Toimenpiteet viedään kuitenkin sisään talousarvioon. Sopeuttamistarve jyvitetään ohjeellisesti palvelulautakunnille ja kaupunginhallitukselle oikaistujen toimintakatteiden suhteessa

Toiminnalliset tavoitteet

Talousarvion laadinnassa on huomioitava kaupungin päivitetyn strategian mukaiset tavoitteet. Toiminnalliset tavoitteet ovat kuntalain mukaisia valtuuston vahvistamia tavoitteita. Kuntalain mukaan talousarviossa osoitetaan kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä näiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toiminnalliset tavoitteet sekä määrärahat ovat siten yhtä sitovia ja niiden toteutumisesta on vastattava valtuustolle. Toimialojen tulee asettaa määrä-, laatu-, taloudellisuus- ym. tavoitteita sen mukaan kuin se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Tavoitteet ja niihin liittyvät mittarit voidaan esittää numeroina tai sanallisesti. Toiminnallisten tavoitteiden tulee olla toiminnan vaikutuksia ja vaikuttavuutta kuvaavia, mitattavissa tai muuten todennettavissa olevia määrällisiä ja laadullisia tunnuslukuja. Tavoitteiden asettamisessa on huomioitava, että ne ovat realistisia ja mitattavissa tai niiden toteutuminen on voitava muutoin todentaa. Sellaisia tavoitteita ja mittareita, joihin toimialalla itsellään ei ole mahdollisuutta vaikuttaa, ei kannata asettaa. Sitovien tavoitteiden tulee olla strategian mukaisia ja toteuttaa strategian tavoitteita. Tavoitteiden saavuttamista ja strategian tavoitteiden saavuttamista tukevien toimenpiteiden toteutumista tulee kuvata vastaavan vuoden toimintakertomuksessa.

Tarkastuslautakunta arvioi osaltaan arviointikertomuksessa, missä määrin valtuuston talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet ja niiden vastaavuutta strategian toteutumisen tukemiseen. Toiminnalliset tavoitteet sitovat toimialoja ja viranhaltijoita samalla tavalla kuin määrärahat.

Tavoitteiden toteutumista seurataan talouden osavuosisikatsausten yhteydessä. Talousarvion sitovat toiminnalliset tavoitteet esitetään yhteneväisen taulukon mukaisesti. Taulukkoa hyödynnetään myös sitovien tavoitteiden toteutumisen seurannassa tilinpäätöksessä. Tavoitteiden asettamisessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että talousarviossa asetetut kaupunkistrategiaa tukevat tavoitteet ovat sitovia valtuustoon nähden. Tämän lisäksi toimialoilla, vastuualueilla ja tulosyksiköillä voi olla alemman tason tavoitteita. Niitä ei tarvitse käsitellä talousarviossa, mutta ne voidaan käsitellä erillisenä osana talousarvio- ja toimintaraportointia lautakunnissa

Talousarvion tiivistetyt laadintaohjeet

Talousarvion suunnitteluraami on koottu tiivistettynä seuraaviin kymmeneen kohtaan:

1. Talousarvio laaditaan vähintään nollassa tasoisena huomioiden tulevat talouden tasapainotuksen toimenpiteet ja sopeuttamistarve. Sopeutustarve on 1,69 miljoonaa euroa. Sopeutus tehdään lautakuntien toimintakatteen suhteessa. Sitovuustasona on ulkoinen tilikauden tulos sisältäen poistot.
2. Talousarvion suunnitteluraamina käytetään talousarviota 2026. Suunnittelussa tulee huomioida valmistelussa oleva talouden tasapainotusohjelma. Verotulot ja valtionosuudet määritellään valtiovarainministeriön ennakkolaskelman ja kuntaliiton veroennustekehikkoon pohjautuen.
3. Talousarvio laaditaan nettomääräisenä, sitovana ulkoisin toimintaerin. Luvut budjetoidaan kymmenen euron tarkkuudella, arvonlisäverottomina. Sitovuustasona talousarviossa on lautakunta/vastuualuetaso määrärahojen ja tavoitteiden osalta.
4. Toimintamenoissa huomioidaan, 2,4% korotusvaraus henkilöstökuluihin ja tiedossa olevat muutokset.
5. Toimintatuotot laaditaan talousarvioon realistisesti, huomioiden maksuihin lakimuutosten aiheuttamat korotukset. Laissa määrätyt maksut peritään täysimääräisinä. Toimintatuloilla tulee pyrkiä kattamaan toimintakulut mahdollisimman laajasti.
6. Sisäiset erät eivät ole sitovia määrärahojen osalta, mutta ne budjetoidaan siten, että toimintatuotot kattavat toimintamenot, poistot ja vyörytyserät. Sisäiset erät eivät sisällä katetta.
7. Investoinnit suhteutetaan poistotasoon huomioiden vuosikatteen riittävyys suhteessa poistosummaan. Ylläpitoinvestointien taso on 1,5 miljoona. Investointiohjelman mukaiset investoinnit suunnitellaan ohjelman mukaisesti.
8. Toiminnallisia valtuustoon nähden sitovia tavoitteita esitetään talousarviossa noin kolme kappaletta/lautakunta. Vastuualueiden tavoitteet määritellään erikseen.
9. Suunnitteluvuodet ilmoitetaan mahdollisimman tarkkaan ennakoituina.
10. Talousarvio tallennetaan Pro Economican taloudenohjaus järjestelmään viranhaltijan esitys-pohjaan. Talousarvion taulukot ja tekstiohjeistukset löytyvät kanavalta Talousarvio, Tilinpäätös ja Osavuosikatsaus ja ovat toimialojen muokattavissa.

Talousarvioennustee 2027 laskelma

	Tp 2024	Tp 2025	Ta 2026	Ta 2027
TUOSLASKELMA				
TOIMINTATUOTOT				
Myyntituotot	1 482 106,77	1 918 763,48	1 218 930	1 539 933
Maksutuotot	344 295,12	326 008,09	273 800	314 701
Tuet ja avustukset	1 117 318,16	658 332,55	382 730	520 531
Muut toimintatuotot	3 362 590,54	3 478 012,40	1 046 050	1 046 050
TOIMINTATUOTOT	6 306 310,59	6 381 116,52	2 921 510	3 421 216

TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut	-15 937 659,79	-16 227 795,89	-15 850 390	-16 230 799	*huomioitu 2,4% korotus *huomioitu 50th vähennys
Palvelujen ostot	-5 375 981,33	-5 796 357,68	-5 961 620	-6 011 620	lisenssivähennyksenä
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 138 284,71	-3 029 529,64	-2 554 290	-2 554 290	
Avustukset	-1 509 208,36	-2 324 064,62	-2 197 100	-2 197 100	
Muut toimintakulut	-605 935,01	-324 930,54	-441 790	-441 790	
				-27 435	
TOIMINTAKULUT	-26 567 069,20	-27 702 678,37	-27 005 190	599	
				-24 014	
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-20 260 758,61	-21 321 561,85	-24 083 680	384	
Verotulot	26 938 799,40	25 865 587,29	27 478 000	24 924 000	
Valtionosuudet	855 037,00	1 400 681,00	-638 167	138 000	
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	132 924,56	134 164,65	90 000	110 000	
Muut rahoitustuotot	183 206,60	148 289,42	100 000	120 000	
Korkokulut	-494 680,18	-435 442,93	-420 000	-435 000	
Muut rahoituskulut	-1 747,26	-133,94	-2 000	-1 000	
Rahoitustuotot ja -kulut	-180 296,28	-153 122,80	-232 000	-206 000	
VUOSIKATE	7 352 781,51	5 791 583,64	2 524 153	841 616	
Poistot ja arvonalentumiset Suunnitelman mukaiset poistot	-2 539 191,30	-2 331 554,66	-2 506 060	-2530000	
Arvonalentumiset	-1 970 151,66	-559 971,49			
Poistot ja arvonalentumiset	-4 509 342,96	-2 891 526,15	-2 506 060	-2530000	
TILIKAUDEN TULOS	2 843 438,55	2 900 057,49	18 093	-1 688 384	Sopeutustarve